

תכנית ההשלמה לתואר ב"א בסייעוד בנצרת

קורס מס. 290.1927: משפחה בריאות וחולי

תשע"ג 2012/2013

שנה ב'

מרצה: דר' אמל טאהא-פאהום

דוא"ל: amal_fahoum@yahoo.com

מועד הקורס: יום ד' 16:00-18:00

שעות קבלה: בתיאום מראש עם המרצה

א. מטרות הקורס:

1. לסקור את בסיס הידע התיאורטי על משפחה הערבית ותפקידה בהתמודדות עם מחלה.
2. להכיר את תפקידי המטפלים במערכת הבריאות
3. לנתח התערבויות סיעודיות בהקשר משפחתי במגזר הערבי.

ב. נושאי הקורס:

תיאוריות מובילות על אודות התמודדות במצבי דחק של חולי, ההשלכות הפסיכו-סוציאליות של חולי על חולים ובני משפחותיהם, תפקידי בני המשפחה באשפוז ובבית, הערכת סיכון פסיכו-סוציאלי אצל חולים, התערבויות קצרות מועד, תכנון שחרור, התערבויות ארוכות טווח עם ילדים או מבוגרים החיים עם מחלה ממושכת או חולים סופניים, ותפקיד אנשי מערך הסיעוד (אחים ואחיות) במתן עזרה ותמיכה לחולה ומשפחתו.

מהלך השיעורים: הקורס משלב הרצאות, דיונים בדילמות ומשחקי תפקידים בכתה וגם הצגת סטודנטים למקרים.

נושאי השיעורים: להלן תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים*:

נושא השיעור	מס' השיעור
מבוא: מודל דחק והתמודדות	1
גורמי דחק אקוטיים וכרוניים והערכה קוגניטיבית של גורמי הדחק ודרכי התמודדות: הגדרות, מדידה, הקשר לבריאות והשלכות להתערבות	2-3
מודל הדחק בחולי פיזי: מאפיינים של חולי כגורמי דחק, ותפיסת מחלה תגובות נפשיות ופיזיות לגורמי דחק טראומטיים, ולמצבי דחק כרוניים	4-5
המשפחה ומשבר, המשפחה וחולי: התמודדות זוגית ומשפחתית	6
תפקיד הצוות הסיעודי בהתמודדות עם משפחות של חולים, חיזוק החוסן והצמיחה ממשבר.	7-8
משאבי התמודדות: רשתות ותמיכה חברתית, מאפייני אישיות	9-10
התערבויות: חולי ממושך ופוסט טראומה. סיכום המפגשים והסבר על העבודה הסופית.	11-12

- 2 -

חובות הקורס:

נוכחות מלאה בשיעורים היא חובה וגם השתתפות פעילה בדיונים, בסוף הקורס התלמיד ייגש למבחן בחומר התיאורטי.
במשך הקורס יציג כל תלמיד משפחה שאחד מחבריה סובל ממחלה, תוך שימוש בספרות מקצועית רלוונטית ועדכנית.

מרכיבי הציון הסופי: 20% (נוכחות + הצגת משפחה בטיפול בכיתה) + 80% מבחן סופי
הסטודנט חייב בנוכחות מלאה (80%), היעדרות מעבר לכך יפסול הקורס.

ביבליוגרפיה (המסומן בכוכבית הוא קריאת חובה)

- אליצור, י. (1999). טיפול מערכתי אינטגרטיבי בהפרעות גוף ונפש כרוניות. *שיחות*, י"ג (2), 122-134.
- *אנטונובסקי א. (1998). המודל הסלוטוגני כתיאוריה מכוונת בקידום בריאות. *מגמות*, ל"ט, עמ' 170-181.
- *דרורי י, פלוריאן ו. (1998). תחושת קוהרנטיות ופרופיל הבריאות הנפשית בקרב אנשים שלקו באוטם ראשון של שריר הלב. *מגמות*, ל"ט, עמ' 116-127.
- לאופר, א. (2009). צמיחה פוסט טראומטית- אשליה חיובית או דרך חדשה לבחינת התמודדות עם טראומה? *חברה ורווחה*, כ"ט (1), 63-84.
- *ליפשיץ-אלכאוי, ר. (2006). דרכים להגברת תחושת התקווה בקרב חולים סופניים. *חברה ורווחה*, כד', 4, 503-511.
- *סדן ק, בראלי ח, רובין נ. (1998). מחלה כרונית ותפקוד משפחתי: המקרה של חולי סוכרת נעורים. *מגמות*, ל"ט, עמ' 97-115.
- שגיא, ש. אנטונובסקי, א. (1998). תחושת הקוהרנטיות במערכת המשפחתית: הגישה הסלוטוגנית. *מגמות*, ל"ט, 80-96.
- Andersen, B. L., Farrar, W. B., Golden-Kreutz, D., et al. (2007). Distress reduction from a psychological intervention contributes to improved health for cancer patients. *Brain, Behavior, and Immunity*, 21(7), 953-961.
- Bellizzi, K. M., & Blank, T. O. (2006). Predicting posttraumatic growth in breast cancer survivors. *Health Psychology*, 25(1), 47-56.
- Ben-Zur, H., Rappaport, B., Ammar, R., & Uretzky, G. (2000). Coping strategies, life style changes, and pessimism after open-heart surgery. *Health and Social Work*, 25, 201-209.
- Bodenmann, G., Pihet, S., Shantinath, S., Cina, A., & Widmer, K. (2006). Improving dyadic coping in couples with a stress-oriented approach: a 2-year longitudinal study. *Behavior Modification*, 30, 571-597.
- Brennan, J. (2001). Adjustment to cancer - coping or personal transition? *Psycho-Oncology*, 10, 1-18.

- 3 -

- Compas, B. E., Worsham, N. L., Ey, S., & Howell, D. C. (1996). When mom or dad has cancer: II. Coping, cognitive appraisals, and psychological distress in children of cancer patients. *Health Psychology, 15*, 167-175.
- Danoff-Burg, S & Revenson, T. A. (2005). Benefit-finding among patients with rheumatoid arthritis: positive effects on interpersonal relationships. *Journal of Behavioral Medicine, 28*(1), 91-105.
- DeLongis, A., & Holtzman, S. (2005). Coping in context: The role of stress, social support, and personality in coping. *Journal of Personality 73*, 1633-1656.
- Dulmus, C. N., & Hilarski, C. (2003). When stress constitutes trauma and trauma constitutes crisis: the stress-trauma-crisis continuum. *Brief Treatment and Crisis Intervention, 3*(1), 27-35.
- Eiser, C., & Havermans, T. (1992). Mothers' and fathers' coping with chronic childhood disease. *Psychology and Health, 7*, 249-257.
- Folkman, S., & Greer, S. (2000). Promoting psychological well-being in the face of serious illness: When theory, research and practice inform each other. *Psycho-Oncology, 9*, 11-19.
- Folkman, S., (2008). The case for positive emotions in the stress process. *Anxiety, Stress, & Coping, 21*(1), 3-14.
- *Hagedoorn, M., Buunk, B. P., Kuijer, R. G., Wobbes, T., & Sanderman, R. (2000). Couples dealing with cancer: Role and gender differences regarding psychological distress and quality of life. *Psycho-Oncology, 9*, 232-242.
- *Lavee, Y., & Olson, D. H. (1991). Family types and response to stress. *Journal of Marriage and the Family, 53*, 786-798.
- *Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping*. New York, NY: Springer Publishing Company. Ch. 6: The coping process. Ch. 7. Appraisal, coping and adaptational outcomes.
- Lee, V., Cohen, S. R., Edgar, L., Laizner, A. M., & Gagnon, A. J. (2006). Meaning-based intervention during breast or colorectal cancer treatment improves self-esteem, optimism and self-efficacy. *Social Science & Medicine, 62*, 3133-3145.
- *Orth-Gomér, K. (2009). Are social relations less health protective in women than in men? Social relations, gender, and cardiovascular health. *Journal of Social and Personal Relationships, 26*, 63-72.
- Patterson, J. (2002). Understanding family resilience. *Journal of Clinical Psychology, 58*, 233-246.
- Pedersen, S., & Revenson, T. A. (2005). Parental illness, family functioning, and adolescent well-being: a family ecology framework to guide research. *Journal of Family Psychology, 19*(3), 404-409.
- Sarason I. G., & Sarason, B. R. (2009). Social support: Mapping the construct. *Journal of Social and Personal Relationships, 26*, 113-121.

- 4 -

- Schwarzer, R., & Knoll, N. (2007). Functional roles of social support within the stress and coping process: A theoretical and empirical overview. *International Journal of Psychology*, 42(4), 243-252.
- Shalev, A. (2001). What is posttraumatic stress disorder? *Journal of Clinical Psychiatry*, 62 (suppl 17), 4-10.
- Sharpe, L., & Curran, L. (2006). Understanding the process of adjustment to illness. *Social Science & Medicine*, 62, 1153-1166.
- Soderstrom, M., Dolbier, C., Leiferman, J., & Steinhart, M. (2000). The relationship of hardiness, coping strategies, and perceived stress to symptoms of illness. *Journal of Behavioral Medicine*, 23, 311-328.
- Soskolne, V., Halevy-Levin, S., Cohen, A. & Friedman, G. (2006). Caregiving stressors and psychological distress among veteran resident and immigrant family caregivers in Israel. *Social Work in Health Care*, 43(2&3), 73-95.
- Spirito, A., Stark, L. J., Gil, K., & Tyc, V. L. (1995). Coping with everyday and disease-specific stressors by chronically ill children and adolescents. *Journal of American Academy of Child Adolescent Psychiatry*, 34, 283-290.
- Stanton, A. L., Revenson, T. A., & Tennen, H. (2007). Health Psychology: Psychological adjustment to chronic disease. *Annual Review of Psychology*, 58, 13.1–13.28.
- Taylor, S. E., Kemeny, M. E., Reed, G. M., Bower, J. E., & Gruenwald T. L. (2000). Psychological resources, positive illusions, and health. *American Psychologist*, 55, 99-109.
- Willoughby, B, L. B., Doty, N. D., & Malik, N. M. (2008). Parental reactions to their child's sexual orientation disclosure: A family stress perspective. *Parenting: Science and Practice*, 8(1), 70-91.